

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta (HE 109/2021 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 20/2020 vp Jari Myllykoski vas ym. Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n ja ulosottoaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta
- Lakialoite LA 86/2020 vp Sebastian Tynkkynen ps ym. Lakialoite laiksi luottotietolain 18 §:n muuttamisesta

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- talousvaliokunta TaVL 35/2021 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 8/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- esittelijäneuvos, VT Riitta Länsisyrjä, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- konkurssiasiamies Helena Kontkanen, konkurssiasiamiehen toimisto
- rekisteripäällikkö Sari Laitakari, Oikeusrekisterikeskus
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- valtakunnanvouti Juhani Toukola, Ulosottolaitos
- asiantuntija Erika Virtanen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- lakiasiaain päällikkö Juuso Jokela, Suomen Asiakastieto Oy
- johtaja, lakimies Minna Backman, Takuusäätiö sr
- johtava lakimies Satu Wennberg, Finanssiala ry

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

- lakimies Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- varapuheenjohtaja Arttu Rautiainen, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- professori Tuula Linna
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Oikeuskanslerinvirasto
- Helsingin kärjäoikeus
- Finanssivalvonta
- keskusrikospoliisi
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Bisnode Finland Oy
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen nuorisovaltuuskunta Allianssi ry
- Suomen Vuokranantajat ry
- Vuokralaiset VKL ry

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luottotietolakia, maksupalvelulakia ja rikosrekisterilakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä Euroopan unionin yleisestä tietosuojasetuksesta johtuvat välttämättömät muutokset luottotietolakiin ja maksupalvelulakiin sekä samalla selkiyttää mainittujen lakien suhdetta sovellettaaviin yleissäädöksiin. Luottotietolaista ehdotetaan poistettavaksi henkilötietojen käsittelyä ja sen valvontaa koskevat säännökset, jotka ovat päällekkäisiä tietosuojasetuksen kanssa. Lisäksi ehdotetaan lyhennettäväksi eräitä maksuhäiriötietojen säilytysaikoja. Maksupalvelulain asiakashäiriörekistereihin liittyvät säännökset ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi luottolaitostoiminnasta annetun lain ja maksulaitoslain vastaavien säännösten kanssa, huomioiden tietosuojasetuksen vaatimukset. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi rikosrekisterilain säännöstä tietojen luovuttamisesta poikkeustapauksessa henkilön luotettavuuden selvittämiseksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lukuun ottamatta luottotietolain 18 ja 28 §:ää, jotka tulisivat voimaan kuusi kuukautta myöhemmin kuin muut mainitun lain lainkohdat.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 20/2020 vp ehdotetaan luottotietolain 18 ja 20 §:n ja ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamista siten, että maksuhäiriömerkinnät tulee poistaa luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai vanhentunut tai velan peruste on poistunut.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Lakialoitteessa LA 86/2020 vp ehdotetaan luottotietolain 18 §:n muuttamista siten, että maksuhäiriömerkintä poistuisi velkansa hoitaneiden osalta viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun velka on ilmoitettu maksetuksi.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Luottotietolakia (527/2007) sovelletaan luottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen ja muuhun käsittelyyn. Sen mukaisesti kirjataan sekä henkilöluottotietoja että yritysluottotietoja. Lain säännökset ovat keskeisiä erityisesti luottotietotoiminnan harjoittamisessa, mutta osa niistä koskee myös luotonantajia sekä muita luottotietojen käyttäjiä. Luottotietolaissa tarkoitettu henkilötietojen käsittely kuuluu EU:n tietosuoja-asetuksen (EU, 2016/679) ja sitä täydentävän tietosuojalain (1050/2018) soveltamisalaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luottotietolakiin sekä eräisiin muihin lakeihin EU:n tietosuoja-sääntelystä johtuvia muutoksia. Samalla ehdotetaan eräiden luottotietolaissa säänneltyjen maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä.

Hallituksen esityksestä ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

EU:n tietosuojalainsäädännöstä johtuvat muutokset

Hallituksen esityksen tarkoitus ja perustuslakivaliokunnan lausunto

Hallituksen esityksen tarkoituksena on tehdä EU:n tietosuoja-sääntelystä johtuvat välttämättömät muutokset luottotietolakiin ja maksupalvelulakiin (290/2010). Myös rikosrekisterilakiin (770/1993) ehdotetaan tässä tarkoituksessa muutoksia, vaikka kyseisen lain suhdetta EU:n tietosuoja-sääntelyyn on arvioitu jo aiemmin.

Luottotietolaista ehdotetaan poistettavaksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä. Esityksen tarkoituksena on kohdentaa muutokset asetuksen soveltamisen kannalta asiallisesti välttämättömiin kansallisiin säännöksiin.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa katsonut, ettei luottotietoja sellaisenaan voida pitää tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuina erityisinä henkilötietoina, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty niiden erityisen arkaluonteisuuden vuoksi (ks. PeVL 8/2022 vp, s. 3). Valiokunnan mielestä luottotietoja ei ole syytä pitää lähtökohtaisesti myöskään valtiosääntöisesti arkaluonteisina tietoina. Joihinkin luottotietoihin voi kuitenkin sisältyä arkaluonteisiin tietoihin rinnastuvia, salassa pidettäviä tietoja, joten niiden käsittelyyn voi liittyä erityisiä riskejä. Perustuslakivaliokunnan mielestä luottotietojen käsittelyn laintasoinen yksityiskohtainen sääntely on siten tietosuoja-asetuksen puitteissa välttämätöntä.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Perustuslakivaliokunnan mielestä lakivaliokunnan on kuitenkin syytä vielä varmistua sääntelyn sisällöllisestä yhteensopivuudesta EU:n yleisen tietosuojasetuksen kanssa kiinnittäen erityistä huomiota automatisoidun päätöksenteon sekä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyn sääntelyyn. Lakivaliokunnan on myös syytä varmistua ehdotettujen suojatoimien riittävydestä ja rekisteröidyn oikeuksien rajoitusten perusteltavuudesta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut luottotietotoimintaa myös perustuslain 124 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunnan mukaan luottotietotoiminnan harjoittamista nyt arvioitavassa esityksessä tarkoitettulla tavalla ei ole pidettävä julkisena hallintotehtävänä. Valiokunnan mielestä näistä lähtökohdista säädettävä laki ei edellä sanotun valossa merkitse myöskään välitöntä tarvetta arvioida vakiintuneista lähtökohdista poiketen luottotietotoimintaa julkisena tehtävänä. Valiokunnan mielestä luottotietotoiminnan yhteiskunnallisen merkittävyyden, siihen sisältyvien käsittelyn riskien ja sen yksityisten asemaan ulottuvien vaikutusten vuoksi luottotietojen käsittelyä on kuitenkin välttämätöntä säännellä laintasoisesti (PeVL 8/2022 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunnan esittämät huomiot koskevat erityisesti henkilötietojen automatisoitua käsittelyä (1. lakiehdotuksen 16 §), rekisteröidyn oikeuksien rajoituksia (1. lakiehdotuksen 30 a §) sekä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä (2. ja 3. lakiehdotukset). Lakivaliokunta lausuu niiden osalta seuraavaa.

Henkilötietojen automatisoitu käsittely (1. lakiehdotuksen 16 §)

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 1 kohdan mukaan henkilöllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. Tätä kieltoa ei kuitenkaan sovelleta kyseisen artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan, jos automatisoitu päätöksenteko on hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan mukaan profilointi on ymmärrettävä laajasti siten, että se tarkoittaa mitä tahansa henkilötietojen automaattista käsittelyä luonnollisen henkilön henkilökohtaisten ominaisuuksien arvioimiseksi (johdanto-osan 71 kappale).

Voimassa olevassa luottotietolain 16 §:ssä säädetään luottokelpoisuusarvioinnista. Luottokelpoisuusarvioinnilla tarkoitetaan henkilötietojen käyttöä eräänlaiseen mallinnukseen, jonka avulla laaditaan erilaisia luottoluokitusmalleja tai muodostetaan markkinoinnin kohderyhmiä (ks. HE, s. 53). Säännöksessä tarkoitettua yksittäistä luonnollista henkilöä koskevat luottokelpoisuusarviot tuotetaan automatisoidusti ilman, että ihminen osallistuu prosessiin.

Hallituksen esityksessä luottokelpoisuusarviointi rinnastetaan tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuun profilointiin (ks. s. 53 ja 81). Tätä perustellaan sillä, että tietosuoja-asetuksen 22 artikla ei kata pelkästään automatisoitua päätöksentekoa, joka tarkoittaisi esimerkiksi luottopäätöksen tekemistä, vaan myös täysin automatisoidun profiloinnin, jolla on merkittäviä vaikutuksia rekisteröityyn. Hallituksen esityksessä katsotaan, että luottokelpoisuusarviolla on merkittäviä vaikutuksia rekisteröityyn, sillä se voi johtaa esimerkiksi luotonantajan tekemään kielteiseen luottopäätökseen.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Rekisteröidyn oikeuksia koskevien suoja-toimien varmistamiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että luottotietolain 16 §:ään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan luonnollisella henkilöllä on oikeus esittää kantansa luottokelpoisuusluokasta ja vaatia luottoluokituksen uudelleenarviointia luottotietotoiminnan harjoittajan toimesta silloin, kun luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokan muodostaminen perustuu pelkästään automaattiseen tietojenkäsittelyyn.

Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on syytä varmistua 16 §:ssä ehdotettujen suoja-toimien riittävydestä (PeVL 8/2022 vp, s. 3).

Lakivaliokunta toteaa, että tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdassa suoja-toimille ei aseteta erityisiä edellytyksiä, mutta asetuksen johdanto-osan 71 kappaleesta ilmenee, että suoja-toimiin olisi kuuluttava käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle, oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen sekä rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös. Näistä suoja-toimista osa seuraa suoraan tietosuoja-asetuksen ja osa luottotietolain säännöksistä.

Rekisteröidyllä on ensinnäkin oikeus tietosuoja-asetuksen nojalla saada tieto itseään koskevasta luottokelpoisuusarviosta. Automatisoidussa profiloinnissa käytettäviä henkilötietoja ei kerätä rekisteröidyltä itseltään, jolloin rekisteröidyn informointiin sovelletaan tietosuoja-asetuksen 14 artiklaa. Tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan rekisterinpitäjän on nimenomaisesti annettava rekisteröidylle myös tieto automaattisen päätöksenteon, muun muassa 22 artiklan 1 ja 4 kohdassa tarkoitetun profiloinnin olemassaolosta, sekä ainakin näissä tapauksissa merkitykselliset tiedot käsittelyyn liittyvästä logiikasta samoin kuin kyseisen käsittelyn merkittävydestä ja mahdollisista seurauksista rekisteröidylle. Lisäksi rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan oikeus saada pääsy myös näihin tietoihin sekä muihin itseään koskeviin henkilötietoihin. Näiden säännösten voidaan katsoa täyttävän tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 71 kappaleessa tarkoitetun käsittelystä ilmoittamista koskevan vaatimuksen sekä siinä tarkoitetun oikeuden saada selvitys päätöksestä (luottokelpoisuusarviosta). Tietosuoja-asetuksen 35 artiklasta rekisterinpitäjälle seuraa myös vaatimus tietosuojaa koskevaan vaikutustenarviointiin (artiklan 3 kohdan a alakohta).

Luottotietolain säännöksistä merkityksellisiä ovat rekisteröidyn oikeussuojakeinoja koskevat säännökset. Hallituksen esityksessä ehdotetun 31 §:n 1 momentin mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on ilman aiheetonta viivytystä oikaistava luottotietorekisterissä tai luottokelpoisuuden osoittavassa arviointitiedossa oleva virheellinen, puutteellinen, vanhentunut tai muutoin harhaanjohtava tieto. Jos luottotietotoiminnan harjoittaja kieltäytyy oikaisemasta tietoa, sen on ehdotetun 31 a §:n mukaan annettava asiasta kirjallinen päätös. Päätökseen tulee liittää tieto oikeudesta saattaa asia tietosuojavaikuttetun käsiteltäväksi. Lisäksi virheellisten henkilötietojen oikaisuun sovelletaan tietosuoja-asetuksen 16 artiklaa. Lakivaliokunta katsoo, että mainitut säännökset täyttävät tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun päätöksen riitautusta koskevan suoja-toimen.

Sen sijaan tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu ihmisen osallistuminen tietojen käsittelemiseen (oikeus vaatia uudelleenarviointia) ja oikeus esittää kantansa (oikeus esittää kanta luottokelpoisuusarviosta) eivät seuraa tietosuoja-asetuksen muista säännöksistä tai luottotietolain nykyisistä säännöksistä. Tämän vuoksi on perusteltua lisätä luottotietolain 16 §:ään ehdotettu uusi säännös, jonka mukaan rekisteröidyllä on mahdollisuus esittää kantansa luottokelpoisuusluokasta ja tarvit-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

taessa vaatia luottokelpoisuuden uudelleenarviointia luottotietotoiminnan harjoittajan toimesta. Lakivaliokunta pitää ehdotettua säännöstä ja sen tarkoittamia suojatoimia välttämättöminä ottaen huomioon maksuhäiriötietojen käsittelyn ja automatisoidun profiloinnin merkitys ja riskit rekisteröidyn kannalta.

Edellä esitettyä arvioituaan lakivaliokunta pitää luottokelpoisuusarviointia koskevia rekisteröidyn suojatoimia riittävinä ottaen huomioon edellä selvitetty rekisteröidyn suojatoimia koskevien säännösten kokonaisuus, joka muodostuu paitsi tietosuojasetuksen rekisteröidyn informointia ja oikeusturvaa koskevista säännöksistä myös ehdotetuista luottotietolain erityisistä suojatoimista (1. lakiehdotuksen 16 §:n 2 mom.) ja oikeusturvakeinoista (1. lakiehdotuksen 31 ja 31 a §).

Selvyyden vuoksi valiokunta myös toteaa, että luottotietolain 16 §:ää sovelletaan vain luottotietotoiminnan harjoittajiin, joiden osalta profilointi ei perustu asiakassuhteeseen tai rekisteröidyn suostumukseen. Säännöstä ei siten sovelleta luotonantajiin tai muihin luottotietoja hyödyntäviin. Esimerkiksi luottolaitosten tulee näin ollen omassa toiminnassaan suorittamaan automatisoituun päätöksentekoon soveltaa suoraan tietosuojasetuksen 22 artiklaa.

Rekisteröidyn oikeuksien rajoitus (1. lakiehdotuksen 30 a §)

Perustuslakivaliokunta katsoo, että lakivaliokunnan on syytä varmistua rekisteröidyn oikeuksien rajoitusten perusteltavuudesta (PeVL 8/2022 vp).

Rekisteröidyn oikeuksien rajoittamisesta ehdotetaan säädettäväksi luottotietolain 30 a §:ssä. Kyse ei ole uudesta rajoituksesta, sillä vastaava rajoitus sisältyy jo voimassa olevan lain 30 §:n 3 momenttiin. Rekisteröidyn tarkastusoikeuden tarkoituksena on taata rahanpesu- ja terrorismin rahoittamisrikosten sekä rahanpesun esirikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja paljastaminen tai tällaisiin rikoksiin liittyvät syytetoimet taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytönpano (ks. HE, s. 64)

Voimassa olevassa luottotietolain 30 §:ssä rekisteröidyn oikeuksien rajoituksista ei kuitenkaan säädetä johdonmukaisesti niiden rekisteröidyn oikeuksien rajoitusten kanssa, jotka sisältyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin (444/2017) ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annettuun lakiin (445/2017). Hallituksen esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi rekisteröidyn oikeuksien rajoitukset rajattavaksi nykyistä selkeämmin koskemaan niitä tilanteita, joissa on kyse joko ilmoitusvelvollisen selonottovelvollisuudesta, joka liittyy epäilyttävään liiketoimeen, tai epäilyttävän liiketoimen selvittelystä rahanpesun selvittelykeskuksen toimesta.

Lakivaliokunnan mukaan hallituksen esitys selkeyttää rekisteröidyn oikeuksien rajoituksia koskevaa luottotietolain sääntelyä ja sen suhdetta edellä mainittuun muuhun lainsäädäntöön. Lisäksi rekisteröidyn oikeuksien rajoitusten rajaaminen ehdotetulla tavalla täyttää nykyistä sääntelyä paremmin vaatimuksen rajoituksen välttämättömyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Valiokunta pitää ehdotettua säännöstä siten asianmukaisena.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien henkilötietojen käsittely (2. ja 3. lakiehdotukset)

Perustuslakivaliokunta kehottaa lakivaliokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyn sääntelyyn (PeVL 8/2022 vp). Lausunnossa esitetty liittyvä ehdotettuihin maksupalvelulain (2. lakiehdotus) ja rikosrekisterilain muutoksiin (3. lakiehdotus).

Maksupalvelulain 86 §:n säännökset niin sanottujen asiakashäiriötietojen käsittelystä ehdotetaan korvattavaksi viittauksella luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) asiakashäiriörekistereitä koskeviin säännöksiin. Vastaava viittaussäännös on jo aiemmin sisällytetty maksulaitoslakiin (297/2010).

Lakivaliokunta pitää perusteltuna, että asiakashäiriörekistereitä koskeva sääntely on yhdenmukaista riippumatta siitä, onko kyse luottolaitoksesta, maksulaitoksesta tai muusta maksupalvelun tarjoajasta. Viittausta luottolaitostoiminnasta annetun lain säännöksiin puoltaa se, että kyseiset säännökset ovat voimassa olevaa maksupalvelulakia yksityiskohtaisemmat ja tarkkarajaisemmat ja niissä on paremmin otettu huomioon henkilötietojen ja yksityiselämän suoja, mikä on tärkeää rikosasioihin liittyvien henkilötietojen arkaluonteisuuden vuoksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös rikosrekisterilain 4 a §:n 3 momenttia, jonka perusteella rikosrekisteritietoja voidaan poikkeustapauksissa luovuttaa henkilön luotettavuuden selvittämiseksi. Ehdotetun muutoksen mukaan päätöksen luovuttamisesta tekee Oikeusrekisterikeskus, kun nykyisin siitä päättää oikeusministeriö.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa ehdotettua muutosta ja katsoo, että sen myötä sääntely on nykyistä paremmin linjassa EU:n tietosuojalainsäädännön kanssa, joka edellyttää, että henkilötietojen luovuttaminen on rekisterinpitäjän vastuulla. Lisäksi ehdotetuissa muutoksissa huomioidaan perustuslain tulkinnasta johtuvat vaatimukset, jotka koskevat viranomaisten tiedonluovutus- ja tiedonsaantioikeuksia.

Eräiden maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentäminen

Luottotietorekisteriin merkityn laiminlyödyn maksun suorittaminen ei nykyisin johda välittömästi maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä, vaan tiedot poistetaan tietyn ajan kuluttua. Esimerkiksi velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin (18 §:n 1 momentin 5 kohta). Viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot ja ulosottotiedot vuorostaan on poistettava rekisteristä viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava ulosottotietojen poistamista koskevien säännösten nojalla (18 §:n 1 momentin 6 kohta). Jos rekisterinpitäjälle on kuitenkin tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä viranomaisen toteama maksuhäiriötieto tai ulosottotieto on syntynyt, tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä (18 §:n 2 momentti).

Hallituksen esityksen toinen sääntelykokonaisuus koskee eräiden yleisimpien henkilö- ja yritysluottotietoina talletettavien maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentämistä niiden perusteena

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

olevan saatavan suorittamisen johdosta yhteen kuukauteen siitä, kun luottotietotoiminnan harjoittaja on saanut tiedon saatavan suorittamisesta. Esimerkiksi henkilöluottotiedoista ehdotukset koskevat viranomaisen toteamia maksuhäiriötietoja, ulosottotietoja ja velkojan ilmoittamia maksuhäiriötietoja. Myös uuden maksuhäiriömerkinnän pidentävästä vaikutuksesta ehdotetaan luovuttavaksi.

Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelmaan, jonka mukaan maksuhäiriötietojen säilytysaikoja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Säilytysaikojen lyhentämistä koskeva hallituksen esitys on kuitenkin annettu eduskunnalle erikseen ja aiemmin kuin positiivista luottotietorekisteriä koskeva hallituksen esitys, jonka mukaan positiivinen luottotietorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön kuluttajaluottojen osalta 1.4.2024 ja muiden luottojen osalta 1.4.2026 (ks. HE 22/2022 vp, s. 89). Taustalla on talousvaliokunnan mietinnön (TaVM 12/2020 vp) pohjalta hyväksytty eduskunnan lausuma (EV 69/2020 vp), jossa on maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämisen osalta edellytetty nopeampaa aikataulua. Lausumassa valtioneuvoston edellytetään kiirehtivän maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olevat maksut asianmukaisesti, poistetaan rekisteristä yhden kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta.

Lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa talousvaliokunta puoltaa maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä katsoen, että ehdotuksella voi olla merkittäviä myönteisiä vaikutuksia kuluttajiin, yrittäjyyteen ja talouden dynamiikkaan (ks. TaVL 35/2021 vp). Samalla talousvaliokunta kiirehtii positiivisen luottotietorekisterin valmistelua katsoen kyseisen rekisterin muodostavan vastinparin käsiteltävälle ehdotukselle ja osaltaan lieventävän ehdotetun sääntelyn mahdollisia luottokelpoisuuden arviointia heikentäviä vaikutuksia. Nyt käsiteltävän ehdotuksen voimaantulo ennen positiivista luottotietorekisteriä edellyttää talousvaliokunnan mukaan uudistuksen vaikutusten tarkkaa seurantaa ja arviointia.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä on sinänsä yleisesti kannatettu, mutta esiin on myös tuotu, että luotonantajien luottopäätöksen tekemiseksi ja velallisen luottoriskin arvioimiseksi käytettävissä olevat tiedot supistuvat, minkä seurauksena voi aiheutua luottotappioita. Tietoja luottopäätöksen tekemiseksi on mahdollista hankkia muualtakin, mutta tämä pidentää käsittelyaikoja ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Huomiota on kiinnitetty niin ikään siihen, että maksuhäiriömerkinnän poistuminen antaa tilaisuuden saada uutta velkaa, mikä voi joillakin velallisilla aiheuttaa velkaongelmien syvenemistä.

Myös maksuhäiriötietojen säilytysajan pituutta koskevat näkemykset jakaantuivat. Osa on kannattanut esitettyä yhden kuukauden säilytysaikaa, mutta sitä on pidetty myös liian lyhyenä. Ehdotettua tasapainoisempaa on pidetty muun muassa kolmen kuukauden, kuuden kuukauden tai yhden vuoden säilytysaikaa siitä, kun luottotietotoiminnan harjoittaja on saanut tiedon saatavan suorittamisesta. Myös säilytysaikojen porrastamista on ehdotettu. Lisäksi asiantuntijakuulemisissa on yleisesti tuotu esiin, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja tulisi lyhentää yhdessä positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton kanssa.

Lakivaliokunta suhtautuu esityksessä ehdotettujen maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämiseen yleisesti ottaen myönteisesti ja pitää uudistusta tärkeänä. Valiokunta on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota velkaongelmien lisääntymiseen ja katsonut, että luottotietorekisteriin merkittä-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

vien maksuhäiriötietojen säilytysaikojen pituutta tulee arvioida kiireellisesti ottaen tasapainoisesti huomioon velallisten ja velkojien edut samoin kuin yhteiskunnassa ja luottomarkkinoilla luottotietolain voimaantulon jälkeen tapahtuneet merkittävät muutokset (ks. LaVL 33/2018 vp, s. 7). Johdonmukaisuussyistä valiokunta pitää perusteltuna, että maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentäminen koskee paitsi henkilöluottotietoja myös esityksessä tarkoitettuja yritysluottotietoja.

Hallituksen esityksessä ei arvioida eri vaihtoehtoja maksuhäiriömerkintöjen säilytysajaksi eduskunnan lausumassa edellytetyn vuoksi. Ehdotetun säilytysajan vaikutuksia arvioidaan kuitenkin eri toimijoiden ja yhteiskunnan kannalta varsin laaja-alaisesti ja tuodaan avoimesti esiin, että myönteisten vaikutusten lisäksi esityksellä voi olla kielteisiä vaikutuksia muun muassa luotonantajien kannalta liittyen luotonhakijoiden luottokelpoisuuden arviointiin ja luottoriskien hallintaan (ks. HE, s. 17—32 ja 34).

Lakivaliokunta toteaa, että esityksessä ehdotetun myötä maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat lyhenevät merkittävästi. Kyse on siten velallisen kannalta huomattavasta parannuksesta, sillä maksuhäiriömerkintä voi vaikeuttaa esimerkiksi luoton, vuokra-asunnon tai työpaikan saamista. Mahdollisuus saada maksuhäiriötieto poistetuksi luottotietorekisteristä nykyistä merkittävästi lyhyemmässä ajassa voi myös toimia kannusteena saatavien suorittamiseen.

Saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta on päätenyt kannattamaan ehdotettua yhden kuukauden säilytysaikaa maksuhäiriömerkinnän saaneiden, mutta saatavansa suorittaneiden velallisten tilanteen helpottamiseksi. Ehdotettua lyhyttä säilytysaikaa voidaan puoltaa myös EU:n tietosuojalainsäädännön henkilötietojen säilyttämisen rajoittamista koskevan vaatimuksen kannalta, sillä sen mukaisesti olennaista on tietojen poistaminen mahdollisimman pian siitä, kun niiden säilyttäminen ei enää ole tarpeen.

Ottaen kuitenkin huomioon, että esityksenkin mukaan ehdotettuihin muutoksiin voi liittyä kielteisiä vaikutuksia ja maksuhäiriötietojen säilytysaikoja lyhennetään jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa, lakivaliokunta pitää välttämättömänä, että maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämisen toimivuutta ja vaikutuksia seurataan tarkoin ja että asiasta annetaan valiokunnalle selvitys vuoden 2026 loppuun mennessä. Valiokunta ehdottaa asiasta lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Positiivista luottotietorekisteriä koskevan hallituksen esityksen mukaan positiivinen luottotietorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön kuluttajaluottojen osalta 1.4.2024 ja muiden luottojen osalta 1.4.2026 (ks. HE 22/2022 vp). Lakivaliokunnan mukaan maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen ja mahdollisen positiivista luottotietorekisteriä koskevien uudistuksen keskinäistä toimivuutta ja yhteisvaikutuksia tulee seurata. Tästä tulee antaa lakivaliokunnalle selvitys viimeistään neljän vuoden kuluttua positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotosta. Valiokunta ehdottaa asiasta lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Saatavan suorittamisesta ilmoittaminen luottotietorekisterin pitäjälle

Hallituksen esityksessä tarkoitettut maksuhäiriötiedot ehdotetaan poistettaviksi luottotietorekisteristä yhden kuukauden kuluessa siitä, kun luottotietotoiminnan harjoittaja on saanut tiedon saata-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

van suorittamisesta. Maksuhäiriötiedon poistumisen kannalta merkityksellistä on siten se, että luottotietotoiminnan harjoittaja saa tiedon saatavan suorittamisesta. Nykyisin luottotietotoiminnan harjoittaja saa tällaisen tiedon ulosottomieheltä tai velkojalta.

Kun kyse on ulosottoon perustuvasta maksuhäiriötiedosta, ulosottomiehen tulee ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 32 §:n 3 momentin mukaan velallisen pyynnöstä tehdä ilmoitus saatavan suorittamisesta luottotietotoiminnan harjoittajalle. Hallituksen esityksen käsittelyyn yhdistetyssä lakialoitteessa LA 20/2020 vp ulosottoaarta ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulosottomiehellä olisi velvollisuus ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajalle saatavan maksusta. Tällaista muutosta ei sisälly hallituksen esitykseen.

Lakivaliokunnan Ulosottolaitokselta saaman selvityksen mukaan lakialoitteessa ehdotetulla muutoksella olisi huomattavat resurssivaikutukset ulosotto toimelle. Tämä johtuu siitä, että aloitteessa ehdotettu muutos aiheuttaisi manuaalista työtä, sillä käytännössä ei ole mahdollista tutkia viran puolesta jokaisen loppuun maksetun asian ulosottohistoriaa sen varmistamiseksi, onko samasta saatavasta aiemmin aiheutunut maksuhäiriömerkintä, joka on edelleen voimassa. Tutkinassa on otettava huomioon, että saatavia on voitu tuomita eri oikeusasteissa ja niihin on voinut tulla myöhemmin takaisinsaantikanteen johdosta annettuja päätöksiä, vahvistettuja sovintoja tai velkajärjestelypäätöksiä. Yhdessä tapauksessa voi olla jopa kymmeniä selvitettäviä asioita.

Ulosottolaitokselta saadun selvityksen valossa lakivaliokunta ei pidä perusteltuna, että ulosottomiehelle säädettäisiin velvollisuus velallisen puolesta ilmoittaa saatavan suorittamisesta luottotietotoiminnan harjoittajalle. On kuitenkin tärkeää, että velallinen saa ulosottomieheltä tietoa ja ohjeistusta siitä, että velallisen tulee pyytää ulosottomiestä ilmoittamaan luottotietotoiminnan harjoittajalle saatavan maksusta saadakseen maksuhäiriömerkinnän luottotietorekisteristä pois.

Kun kyse on vuorostaan velkojan ilmoitukseen perustuvasta maksuhäiriömerkinnästä, luottotietolaisissa on jo nykyisin säännös siitä, että velkojan on ilmoitettava luottotietorekisterin pitäjälle saatavan suorittamisesta (luottotietolain 14 §:n 2 mom.). Valiokunta pitää säännöstä tärkeänä ja korostaa siinä säädetyt ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen merkitystä, koska se on edellytys maksuhäiriötiedon poistumiselle.

Tuomioistuimen lainvoimaiseen tuomioon perustuva maksuhäiriömerkintä

Luottotietolain 13 §:ssä määritellään, millaisista maksujen laiminlyönneistä luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedon. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan luottotietorekisteriin saa viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina tallettaa tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla tai ulosottokaaren 2 luvun 26 §:ssä tarkoitettua ulosottooperusteen määräajan jatkamisesta annetulla tuomiolla taikka velallisen hyväksymän vekselin protestilla. Tuomioistuimen tuomioita koskee lainvoimaisuusvaatimus, minkä vuoksi niitä koskevat tiedot luovutetaan luottotietotoiminnan harjoittajille vasta valitusaikojen kuluttua umpeen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luottotietolain 13 §:n 1 momentin 3 kohtaan täydennystä, jonka mukaan tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla todetun maksun laiminlyömisestä saa tallettaa luottotietorekisteriin ”edellyttäen, ettei maksuvaatimusta ollut riitautettu perusteeltaan tai

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

määrältään”. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan täydennyksen myötä vain tiedot sellaisista lainvoimaisista tuomioista, jotka tosiasiallisesti osoittavat velallisen maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta, luovutettaisiin luottotietotoiminnan harjoittajalle (s. 52 ja 53). Säännöksen sanamuodon tarkentamisen taustalla on se, että Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä tuomiorekisteristä on aiemmin luovutettu luottotietotoiminnan harjoittajille tietoja kaikista lainvoiman saaneista tuomioista niiden sisällöstä riippumatta. Oikeusrekisterikeskus on kuitenkin toteuttanut tietojärjestelmämuutoksen, jolla mainittu ongelma on korjattu. Hallituksen esityksen tarkoituksena on tarkentaa momentin sanamuoto vastaamaan nykyisin noudatettua menettelyä.

Talousvaliokunta esittää lausunnossaan, että lakivaliokunta täsmentää ehdotettua säännöstä mietinnössään (ks. TaVL 35/2021 vp, s. 4). Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty huoli, että ehdotettu säännös saattaa lisätä perusteettomia oikeudelle tehtäviä riitautuksia, joiden tarkoituksena on vain tietoisesti välttää maksuhäiriömerkintä.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa hallituksen esityksessä ehdotettua täydennystä on pidetty tärkeänä, sillä aiemmin maksuhäiriömerkintä on voinut tulla myös tilanteissa, joissa ei ole ollut kysymys velallisen maksukyvyttömyydestä tai -haluttomuudesta. Talousvaliokunnan lausunnossa esitetyn huolen vähentämiseksi on kuitenkin tuotu myös esiin, että hallituksen esityksessä ehdotettua sanamuotoa voitaisiin vielä täsmentää lisäämällä siihen sana ”perustellusti”, jolloin täydennys kuuluisi kokonaisuudessaan seuraavasti: edellyttäen, ettei maksuvaatimusta ollut ”perustellusti” riitautettu perusteeltaan tai määrältään.

Lakivaliokunta on pyytänyt hallituksen esityksessä ehdotetusta sanamuodosta sekä siihen edellä ehdotetusta lisätäsmennyksestä lisälausuntoja sekä samalla selvittänyt lainvoimaisten tuomioiden soveltamiskäytäntöä.

Lakivaliokunnan saaman lisäselvityksen mukaan summaarisen velkomusasian käsittely päättyy oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n 1 momentin mukaisesti yksipuolisella tuomiolla, jos vastaaja 1) ei ole antanut pyydettyä vastausta määräajassa tai 2) ei ole esittänyt vastauksessaan kanteen vastustamiselle perustetta tai vetoa ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen. Jos vastaaja esittää vastauksessaan riitautukselle perusteen, jolla voi olla merkitystä asian ratkaisemisen kannalta, asian käsittelyä jatketaan käräjäoikeudessa tavanomaisessa riita-asian käsittelyjärjestyksessä (OK 5:15 §). Esitetyn riitautusperusteen merkitys asian kannalta ratkaistaan käräjäoikeuden tuomiossa.

Valiokunnan saaman lisäselvityksen mukaan riita-asioiden laajassa käsittelyjärjestyksessä käsitellään lähtökohtaisesti vain aidosti perusteeltaan riitaisia asioita, joissa ei ole kysymys velallisen maksuhaluttomuudesta tai maksukyvyttömyydestä. Asian käsittelyn jatkaminen laajana riita-asiana lisää vastaajan oikeudenkäyntikururiskiä huomattavasti, minkä vuoksi todennäköisenä ei pidetä, että velalliset esittäisivät velkomusasioissa perusteettomia väitteitä vain maksuhäiriömerkinnän estääkseen. Luottotietolain nykyisen soveltamiskäytännön mukaan se, että asia käsitellään summaarisen menettelyn sijasta tavanomaisessa riita-asian käsittelyjärjestyksessä, estää maksuhäiriömerkinnän riippumatta siitä, osoittautuuko riitautus myöhemmin aiheettomaksi.

Saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta lausuu seuraavaa.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Lakivaliokunta korostaa, että luottotietolain 6 §:n 1 momentista ilmenevin tavoin luottotietorekisteriin merkittävien maksuhäiriömerkintöjen on osoitettava velallisen maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta. Luonnollisella henkilöllä on myös luottotietolain 5 §:n mukaisesti oikeus tulla arvioituksi oikeiden ja asiamukaisten tietojen perusteella. Valiokunta siten yhtyy hallituksen esityksen perusteluista ilmenevään näkemykseen siitä, että maksuhäiriömerkintä tulee aiheutua vain sellaisista maksuvelvollisuuden laiminlyönneistä, joiden taustalla on velallisen maksuhaluttomuus tai -kyvyttömyys. Sitä ei siten tule seurata sellaisessa tapauksessa, jossa velallinen on riitauttanut maksuvelvollisuuden perusteen tai määrän ja asia käsitellään summaarisen menetelyn sijasta tavanomaisessa riita-asia menettelyssä käräjäoikeuden arvioitua, että perusteella on mahdollisesti vaikutusta asian ratkaisemiseen. Maksuhäiriömerkintää ei tule tällöin seurata, vaikka vastaaja häviäisi oikeudenkäynnin. Velallisella tulee olla mahdollisuus saattaa riitauttamansa maksuvelvollisuuden peruste tai määrä tuomioistuimen ratkaistavaksi ilman maksuhäiriömerkinnän uhkaa. Valiokunta pitää myönteisenä, että tietojärjestelmämuutoksin on jo huolehdittu, ettei maksuhäiriömerkintöjä tällaisissa tapauksissa käytännössä tule, mutta lisäksi on perusteltua ja tarpeen tarkistaa säännöksen sanamuoto vastaamaan luottotietolain tarkoitusta ja noudatettua käytäntöä.

Luottotietolain 13 §:n 1 momentin 3 kohdan sanamuodon osalta lakivaliokunta on päätenyt puoltamaan hallituksen esityksessä ehdotettua sanamuotoa, sillä sitä voidaan pitää esityksen perustelujen ja valiokunnan saamien lisäselvitysten valossa selventävänä ja riittävän tarkkarajaisena. Sen sijaan sanan ”perustellusti” lisääminen ei vaikuta aiheelliselta ottaen huomioon, että valiokunnan saamissa lisälausunnoissa sen on arvioitu voivan aiheuttaa jopa lisää epäselvyyttä.

Yksipuoliseen tuomioon perustuva maksuhäiriömerkintä

Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä lakivaliokunta on selvittänyt myös sitä, liittyykö voimassa olevaan luottotietolain 13 §:n 1 momentin 3 kohtaan tai muihin luottotietolain säännöksiin yksipuolista tuomiota koskevia tarkistustarpeita.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksipuolisten tuomioiden ratkaisutiedot luovutetaan Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta luottotietotoiminnan harjoittajille kaksi päivää ratkaisun jälkeen. Jos velallinen hakee takaisinsaantia ja tätä koskeva hakemus tulee vireille käräjäoikeudessa, käräjäoikeuden tulee ohjeistuksensa mukaisesti ilmoittaa asiasta Oikeusrekisterikeskukselle. Tieto välitetään Oikeusrekisterikeskuksesta luottotietotoiminnan harjoittajille heti, kun tieto on saatu. Jos takaisinsaanti johtaa yksipuolisen tuomion kumoamiseen, käräjäoikeus lähettää Oikeusrekisteriin tiedon ratkaisusta sen saatua lainvoiman.

Valiokunnan saamasta selvityksestä ilmenee, että voimassa oleva luottotietolaki on epäselvä siltä osin, miten luottotietotoiminnan harjoittajan tulisi suhtautua vireillä olevasta takaisinsaantia koskevasta hakemuksesta saamaansa tietoon. Voimassa oleva luottotietolain 18 § sisältää säännöksen viranomaisen toteamaa maksuhäiriötä koskevan tiedon säilytysajasta, mutta säännöksestä ei ilmene, vaikuttaako takaisinsaantia koskeva hakemus tiedon säilyttämiseen.

Tietosuojavaltuutettu on antanut rekisterinpitäjälle yksittäisessä asiassa ohjausta vireillä olevien takaisinsaantihakemusten vaikutuksesta maksuhäiriömerkintöjen säilyttämiseen. Tietosuojaval-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

tuutettu on pitänyt mahdollisena, että maksuhäiriömerkintä poistetaan rekisteröidyn luottotiedoista ainakin väliaikaisesti, kun luottotietotoiminnan harjoittaja saa tiedon vireillä olevasta takaisinsaantihakemuksesta. Tietosuojavaltuutetun ohjauksessa on myös korostettu heikommassa asemassa olevan osapuolen eli rekisteröidyn suojaamista. Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan sen noudattamassa käytännössä yksipuoliseen tuomioon perustuva maksuhäiriömerkintä poistetaan rekisteristä, jos Asiakastieto saa tiedon siitä, että velallinen on hakenut takaisinsaantia.

Edellä esitetyn ja saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta arvioi, ettei luottotietolakiin liity välittömiä yksipuolista tuomiota koskevia tarkistustarpeita. Valiokunta kuitenkin korostaa sen tärkeyttä, että luottotietolain soveltamiskäytännössä otetaan huomioon lain tarkoitus ja tietosuojavaltuutetun ohjeistus. Valiokunta myös katsoo, että lain soveltamiskäytäntöä sekä ohjeistuksen toimivuutta ja noudattamista tulee seurata, ja jos ongelmia ilmenee, lainsäädännön tarkistustarpeet tulee arvioida uudelleen.

Lisäksi lakivaliokunta korostaa myös tässä yhteydessä luottotietolain yleisesti sovellettavien säännösten merkitystä. Luottotietolain 6 §:n 1 momentista ilmenee, että luottotietorekisteriin merkittävien maksuhäiriömerkintöjen on osoitettava velallisen maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta. Luonnollisella henkilöllä on myös luottotietolain 5 §:n mukaisesti oikeus tulla arvioituksi oikeiden ja asiamukaisten tietojen perusteella. On myös huomattava, että jos vastaajan takaisinsaantihakemus menestyy, luottotietolain 13 §:n mukaista rekisteriin tallennusperustetta yksipuolisesta tuomiosta ei enää ole.

Liiketoimintakielto

Oikeusrekisterikeskus pitää liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985, jäljempänä liiketoimintakieltolaki) nojalla yleiseen käyttöön tarkoitettua rekisteriä liiketoimintakielloista julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Kenellä tahansa on oikeus saada tietoja rekisteriin merkityistä voimassa olevista liiketoimintakielloista.

Liiketoimintakieltoa koskevat tiedot säilytetään liiketoimintakieltorekisterissä viiden vuoden ajan kiellon päättymisestä. Tänä aikana tiedot päättyneistä liiketoimintakielloista ovat salassa pidettäviä, mutta salassapitovelvollisuuden estämättä ne voidaan luovuttaa esitutkinta-, syyttäjä- ja turvallisuusselvitystä tekeville viranomaisille liiketoimintakieltolaissa tarkemmin määriteltyihin tarkoituksiin.

Tiedot liiketoimintakiellosta saadaan nykyisin tallettaa myös luottotietorekisteriin (luottotietolain 23 §), josta se poistetaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun merkintä on poistettu liiketoimintakieltorekisteristä (luottotietolain 28 §:n 1 mom. 8 kohta). Nyt ehdotetaan, että merkintä poistetaan luottotietorekisteristä, kun liiketoimintakielto päättyy (1. lakiehdotuksen 28 §:n 1 mom. 8 kohta).

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että päättynyttä liiketoimintakieltoa koskevilla tiedoilla voi olla merkitystä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Lakivaliokunta toteaa, että liiketoimintakieltoa luonnehditaan elinkeino-oikeudelliseksi turvaamistoimenpiteeksi, jonka tavoitteena on sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämi-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

nen sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitäminen (HE 198/1996 vp ja HE 269/2016 vp). Valiokunta ei pidä aiheellisena, että liiketoimintakiellon päättymisen jälkeen kieltoa koskevia tietoja säilytetään ja luovutetaan luottotietorekisteristä ottaen huomioon, että viranomaisen ylläpitämässä liiketoimintakieltorekisterissä kyseiset tiedot ovat kiellon päättymisen jälkeen salassa pidettäviä ja luovutetaan salassapitovelvollisuuden estämättä vain tietyille viranomaisille tiettyihin tarkoituksiin siten kuin liiketoimintakieltolaissa säädetään. Tämä on ristiriidassa suhteessa liiketoimintakieltolain liiketoimintakieltorekisteriä koskevaan sääntelyyn ja voisi merkitä sitä, että luonnollisen henkilön mahdollisuuksiin harjoittaa elinkeinotoimintaa vaikuttettaisiin pidempään kuin on tarkoitettu ja tarpeen. Hallituksen esityksestä ilmeneekin, ettei luottotietorekisteristä ole käytännössä luovutettu päätyneitä liiketoimintakieltoja koskevia tietoja (ks. HE, s. 43), joten nykyinen sääntely on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta puoltaa hallituksen esityksessä ehdotettua ratkaisua ja katsoo, että päätyneitä liiketoimintakieltoja koskevat rekisteröinti- ja tiedon luovutustarpeet tulee ratkaista liiketoimintakieltorekisteriä koskevassa liiketoimintakieltolaissa. Valiokunta korostaakin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tärkeyttä ja edellyttää, että jatkossa arvioidaan, onko liiketoimintakieltolain liiketoimintakieltorekisteriä koskeva sääntely riittävää ja ajantasaista liiketoimintakiellon valvonnan, esitutkinnan ja syyteharkinnan sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tarpeiden kannalta.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esitykseen sisältyvällä ehdotuksella maksuhäiriömerkinnän poistamisesta luottotietorekisteristä nykyistä nopeammin arvioidaan olevan vaikutuksia erityisesti ulosottomenettelyyn ja ulosoton työmääriin (ks. HE, s. 25—27). Ulosoton työmäärän arvioidaan lisääntyvän sitä kautta, että ulosotolta pyydetään entistä enemmän yleisöjulkisia todistuksia velallisen maksukäyttäytymisestä luottoriskin arvioimiseksi. Niin ikään arvioidaan, että pyynnöt siitä, että ulosottomies ilmoittaa saatavan suorittamisesta luottotietotoiminnan harjoittajalle, lisääntyvät. Taustalla on ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 3 momentti, jonka mukaan ulosottomiehen tulee velallisen pyynnöstä tehdä ilmoitus saatavan suorittamisesta luottotietotoiminnan harjoittajalle velallisen pyynnöstä (ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n 3 mom.).

Hallituksen esityksen mukaan ulosoton työmäärän kasvua on vaikea arvioida tarkasti, mutta varovaisen arvion mukaan kyse on 8—10 henkilötyövuodesta, mikä vastaa noin 400 000 euron lisämääräraharavetta vuosittain. Esityksen mukaan ulosotolle aiheutuva lisätyö ja tarvittavat lisäresurssit arvioidaan tarkemmin lain soveltamisen alkuvaiheessa ja mahdollinen lisämääräraha kohdennettaisiin kehysten puitteissa määrärahoja uudelleen kohdentamalla.

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä Ulosottolaitos on kuitenkin tuonut esiin, että Ulosottolaitoksen työmäärä on jo nykyisellä henkilöstömäärällä ylimitoitettu, joten esityksestä aiheutuvan lisätyön arvioiminen uudistuksen toteuttamisen jälkeen merkitsee asioiden ruuhkautumista entisestään. Jo nykyisin todistuspyyntöjen ja ilmoitusten tekemisessä luottotietotoiminnan harjoittajalle on kuukausien viiveitä. Ulosottolaitos on edellä esitetyn vuoksi arvioinut, että odotukset siitä, että velalliset saisivat nopeasti luottotietonsa kuntoon, saattavat olla ylioptimistisia.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Ulosottolaitokselta saadun selvityksen vuoksi lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriötä arvioimaan esityksen taloudellisia vaikutuksia Ulosottolaitokseen uudelleen. Oikeusministeriön lisäselvityksen mukaan hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikataulumuutosten vuoksi Ulosottolaitoksen lisärahoituksen tarve tulee ajoittumaan hieman esityksessä esitettyä myöhemmään ajankohtaan, mutta velallisten yhteydenottojen Ulosottolaitokseen arvioidaan voivan lisääntyä jo vuoden 2022 kuluessa. Oikeusministeriön on tarkoitus arvioida tarkemmin vuodelle 2022 tarvittava lisämääräraha yhteistyössä Ulosottolaitoksen kanssa ja ehdottaa se huomioitavaksi vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa. Kyse on pysyvästä määrärahalisäyksestä, joten asiasta tulisi myös tehdä päätös kuluvan kevään aikana valtion talouden kehyspäätöksen 2023—2026 yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta pitää Ulosottolaitoksen voimavarojen turvaamista välttämättömänä uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Valiokunta edellyttää, että Ulosottolaitoksen sekä vuodelle 2022 tarvitsemista että pysyvistä lisämäärärahatarpeista huolehditaan (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 20/2020 vp ehdotetaan luottotietolain 18 ja 20 §:n sekä ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamista siten, että maksuhäiriömerkinnät tulee poistaa luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai vanhentunut tai velan peruste on poistunut.

Lakialoitteessa LA 86/2020 vp ehdotetaan luottotietolain 18 §:n muuttamista siten, että maksuhäiriömerkintä poistuisi velkansa hoitaneiden osalta viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun velka on ilmoitettu maksetuksi.

Lakivaliokunta ehdottaa lakialoitteiden hylkäämistä, sillä se puoltaa maksuhäiriömerkintöjen lyhentämistä hallituksen esityksessä ehdotetuin tavoin. Valiokunta ei myöskään tue ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muutosehdotusta edellä yleisperusteluissa esitetyin perustein.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki luottotietolain muuttamisesta

5 §. Hyvä luottotietotapa. Voimassa olevassa pykälässä säädetään hyvästä luottotietotavasta. Säännöksen soveltamisala on laaja, sillä lain esitöiden mukaan 2 luvun säännökset koskevat luottotietotoiminnan harjoittajien lisäksi myös muita luottotietojen käsittelijöitä ja käyttäjiä (ks. HE, s. 46). Pykälää ehdotetaan rakenteeltaan ja kieliasultaan tarkistettavaksi, jotta se on yhteensopiva EU:n tietosuojalainsäädännön kanssa. Lakivaliokunnalla ei ole huomautettavaa kyseisiin muutosehdotuksiin.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötietoja on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoituksen kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Luottotietolain 19 §:ssä säädetään henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämisen yleisistä edellytyksistä. Pykälä sisältää säännöksiä siitä, mihin

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

tarkoitukseen henkilöluottotietoja saa luovuttaa käytettäväksi ja käyttää. Koska kyseinen pykälä koskee vain luottotietotoiminnan harjoittajia, valiokunta pitää perusteltuna, että lakiin sisällytetään soveltamisalaltaan yleinen säännös nimenomaisesta kiellosta käyttää henkilöluottotietoja muuhun kuin siihen tarkoitukseen, jota varten ne on luottotietorekisteristä luovutettu. Tällainen säännös sopii sisällytettäväksi käsiteltävään pykälään, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että siihen lisätään asiaa koskeva *uusi 2 momentti*.

10 §. Palveluja koskevat veloitteet. Voimassa olevaan pykälään ehdotetaan EU:n tietosuojalainsäädännön huomioon ottamiseksi teknisiä tarkistuksia, joiden tarkoituksena ei ole muuttaa nykytilaa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on yksittäistapauksessa kohtuullista korvausta vastaan annettava luottotietoja niitä pyytävälle. Momentin lopusta ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevassa säännöksessä oleva sana ”henkilölle”. Lakivaliokunnalla ei ole tähän huomauttamista, sillä lain esitöiden valossa voimassa oleva säännös ei vaikuta koskevan pelkästään luonnollisia henkilöitä tietojen käyttäjinä, vaan yleisemmin sellaisia käyttäjiä, joiden ei ole tarkoituksenmukaista avata teknistä käyttöyhteyttä (ks. HE 241/2006 vp, s. 34). Säännös voi siten koskea myös esimerkiksi pienyrittäjiä.

Momentissa käytetty ilmaisu ”kohtuullinen korvaus” jättää harkinnan varaa siitä, minkälainen korvaus annettavasta palvelusta on kohtuullinen. Lain esitöiden mukaan ehdotettu säännös ei estä perimästä kustannusvastaavuutta suurempaakaan maksua, kunhan maksu on kohtuullinen (ks. HE 241/2006 vp, s. 35)

Pykälän 3 *momentin* mukaan luonnollisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan luottotietorekisteriin hänestä talletetuista henkilöluottotiedoista ote 19 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten. Mitä edellä on todettu ”kohtuullista korvausta” koskevasta ilmaisusta, koskee periaatteessa myös käsiteltävää momenttia, mutta lakivaliokunta korostaa, että korvauksen kohtuullisuutta arvioidessaan luottotietotoiminnan harjoittajan on aiheellista kiinnittää erityistä huomiota siihen, että säännöksessä on kyse luonnollisen henkilön pyytämästä otteesta, joka sisältää hänestä itsestään talletettuja henkilöluottotietoja. Toisaalta on huomattava, että säännöksessä tarkoitettussa luottotieto-otteesta on kyse eri asiasta kuin tietosuojasetuksen 15 artiklan 3 kohdassa, jonka mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista. Näin ollen silloin, kun rekisteröity käyttää tietosuojasetuksen 15 artiklan 3 kohdan mukaisia oikeuksiaan, rekisterinpitäjällä ei ole oikeutta periä maksua (ks. HE, s. 50).

12 §. Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot. Pykälässä säädetään luonnollista henkilöä koskevien tietojen tallettamisesta luottotietorekisteriin. Voimassa olevan pykälän 1 *momentista* ehdotetaan poistettavaksi yksityiskohtaisia säännöksiä niissä tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittelyyn ei arvioida liittyvän erityisiä riskejä. Ehdotettu pykälä ei siten ole tyhjennävä, minkä vuoksi siinä ehdotetaan edellytettäväksi, että rekisteröivät yksilöintitiedot ovat välttämättömiä. Vaatimus korostaa tietosuojasetuksenkin mukaista käsiteltävien henkilötietojen minimointiperiaatetta. Selvyiden vuoksi valiokunta toteaa, että säännöksessä tarkoitettujen yksilöintitietojen voidaan katsoa viittaavan sellaisiin välttämättömiin henkilötietoihin, joiden tarkoitus on erottaa henkilö muista rekisteröidyistä sekä mahdollistaa rekisterinpitäjän informointivelvoitteiden täyttäminen henkilöä kohtaan (ks. HE, s. 50).

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

19 §. Henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämisen yleiset edellytykset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 4 momentti*, joka perustuu voimassa olevan lain 29 §:ään. Momentissa säädetään luonnollisen henkilön oikeudesta saada tieto siitä, kenelle häntä koskeva 12 §:n 1 momentissa tai 13 §:ssä tarkoitettu tieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu. Valiokunta pitää perusteltuna ja tarpeellisenä, että luonnollinen henkilö saa tiedon myös liiketoimintakieltoa koskevan tiedon luovuttamisesta, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään viittaus 23 §:ään.

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetulla momentilla mukautetaan tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan säännöksiä (s. 57). Valiokunta toteaa, että ehdotetulla momentilla mukautetaan myös 14 artiklan 1 kohdan säännöksiä.

30 a §. Rajoitus rekisteröidyn oikeudesta saada tietoja. Pykälän *1 momenttia* on tarkistettu kielellisesti.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian lukuun ottamatta 18 ja 28 §:ää, joiden on tarkoitus tulla voimaan kuusi kuukautta myöhemmin. Myöhemmällä voimaantulolla otetaan huomioon muutostarpeet, joita aiheutuu muun muassa luottotietotoiminnan harjoittajien tietojärjestelmiin.

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyssä on tuotu esiin, että myös luottokelpoisuusarviointia koskevaan 16 §:ään ehdotettujen muutosten tulisi tulla voimaan kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Lakivaliokunta ei pidä tätä kuitenkaan edellä yleisperusteluissa esitetyn valossa perusteltuna ottaen myös huomioon sääntelyn yhteys suoraan sovellettavaan tietosuoja-asetukseen, jonka soveltaminen on käynnistynyt jo keväällä 2018. Pykälään ehdotetut muutokset eivät myöskään muutoin edellytä erityistä sopeutumisaikaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 109/2021 vp sisältyvät 2. ja 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 109/2021 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää lakialoitteisiin LA 20/2020 vp ja LA 86/2020 vp sisältyvät lakiehdotukset.

Eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

luottotietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan luottotietolain (527/2007) 3 §:n 4 kohta, 20 §:n 3 momentti, 21 §:n 3 kohta ja 29 §, sellaisena kuin niistä on 29 § laissa 751/2010,

muutetaan 1, 2 ja 5 §, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 7 ja 10—12 §, 13 §:n 1 momentin 1—3, 6 ja 8 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 14 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta sekä 2 momentti, 16 §, 17 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1, 2 ja 4 kohta, 18 §, 19 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 2, 7 ja 10 kohta sekä 3 momentti, 20 §:n 1 momentin johdantokappale, 21 §:n johdantokappale, 22 ja 23 §, 24 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 6 kohta sekä 3 ja 4 momentti, 26 §, 27 §:n 1 momentti, 28 §, 7 luvun otsikko, 30–33 §, 34 §:n 1 momentti, 35 §:n 1 kohta, 37 §, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1 ja 2 momentti sekä 42 ja 43 §,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 1 momentin 3 kohta ja 24 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 933/2009, 18 ja 28 § osaksi laissa 933/2009, 19 §:n 2 momentin 7 kohta laissa 459/2017 ja 30 § osaksi laissa 459/2017, sekä

lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 933/2009, uusi 4 ja 5 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 459/2017, uusi 4—6 momentti, lakiin uusi 30 a ja 31 a §, 34 §:ään uusi 3 momentti ja 35 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luottotietotoiminnan harjoittajien suorittamaanluottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön ja muuhun käsittelyyn. Tämän lain 2 luvun ja 19 §:n 5 ja 6 momentin säännöksiä sovelletaan luottotietotoiminnan harjoittajien lisäksi luottotietojen käyttäjiin ja luottotietoja muutoin käsitteleviin.

2 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritys-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

ten oikeus tulla arvioituksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa.

5 §

Hyvä luottotietotapa

Luottotietotoiminnan harjoittajan, luottotiedon käyttäjän ja luottotietoja muutoin käsittelevän on noudatettava toiminnassaan huolellisuutta. Luottotietotoiminnan harjoittajan ja muun luottotietoja käyttävän tai muutoin käsittelevän elinkeinotoiminnan harjoittajan on erityisesti pidettävä huolta siitä, että:

1) luottotietojen laadusta, luonnollisten henkilöiden ja yritysten tiedonsaantioikeuksien toteutumisesta sekä tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta ja käsittelyn valvonnasta huolehditaan asianmukaisesti;

2) luonnollisten henkilöiden yksityiselämän suojaa ei rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta;

3) luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeutta tulla arvioituksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella ei vaaranneta.

Henkilöluottotietoja ei saa käyttää tai muutoin käsitellä muuhun kuin siihen tarkoitukseen, jota varten ne on tässä laissa tarkoitettu luottotietorekisteristä luovutettu. (Uusi 2 mom.)

6 §

Luottotietojen laatu ja tietolähteet

Luottotietoina saa käyttää ja muutoin käsitellä vain sellaisia tietoja, jotka on saatu luotettavista lähteistä ja jotka ovat tarpeellisia ja asianmukaisia kuvaamaan luonnollisen henkilön tai yrityksen maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka kykyä vastata sitoumuksistaan.

Luottotietoina käytettävät henkilötiedot on hankittava luonnolliselta henkilöltä tai yritykseltä itseltään, luottotietorekisteristä tai niistä viranomaisten rekistereistä, joihin kyseisiä tietoja talletetaan yleistä käyttöä varten, jollei oikeudesta tietojen käyttöön säädetä laissa.

7 §

Tietoturvallisuus

Yritysluottotietojen käsittelyssä on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvästä niihin sekä vahingossa tai laittomasti tapahtuvasta tietojen hävittämisestä, muuttamisesta, luovuttamisesta, siirtämisestä taikka muulta laittomalta käsittelyltä. Toimenpiteiden toteuttamisessa on otettava huomioon käytettävissä olevat tekniset mahdollisuudet, toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset sekä käsiteltävien tietojen laatu, määrä ja säilytysaika.

Henkilöluottotietojen käsittelyn turvallisuuteen sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, 25 ja 32 artiklassa säädetään.

10 §

Palveluja koskevat velvoitteet

Luottotietotoiminnan harjoittaja ei saa kieltäytyä antamasta yleiseen käyttöön perustetusta luottotietorekisteristä luottotietoja sille, jonka on lain mukaan käytettävä luottotietoja luonnollista henkilöä tai yritystä koskevaa päätöstä tehdessään.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on yksittäistapauksessa kohtuullista korvausta vastaan annettava luottotietoja niitä pyytävälle. Henkilöluottotietoja pyytävän on esitettävä luovutuksen lainmukaisuuden toteamiseksi tarvittava selvitys.

Luonnollisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan luottotietorekisteriin hänestä talletetuista henkilöluottotiedoista ote 19 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten.

11 §

Luonnollisten henkilöiden ja yritysten yhdenvertainen kohtelu

Luottotietotoiminnan harjoittajan on pidettävä huolta siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien ja siihen merkittyjen luottotietojen käsittelyssä ja muutoin luottotietotoimintaa harjoitettaessa luonnollisia henkilöitä ja yrityksiä kohdellaan yhdenvertaisesti.

12 §

Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot

Luottotietorekisteriin saa luonnollisesta henkilöstä tallettaa välttämättömät yksilöintitiedot sekä:

1) *toimintakelpoisuutta koskevinä tietoina* ne tiedot, jotka jokaisella on oikeus saada holhousasioiden rekisteristä Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetun lain (1156/2019) 10 §:n 2 momentin mukaisesti;

2) tiedon hänen itsensä ilmoittamasta luottokiellosta.

Luonnollisesta henkilöstä saa lisäksi tallettaa *yrityskytkenä* tiedot siitä, missä yrityksissä hän toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tallettaessa tai muutoin käsitellessä luottotietotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että tieto käsittelystä kirjautuu tietojärjestelmään.

13 §

Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot

Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa:

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

1) *konkurssia koskevana tietoina* ne tiedot, jotka velallisesta on talletettu konkurssi- ja yritys-saneerausrekisteristä annetussa laissa (137/2004) tarkoitettuun konkurssi- ja yritys-saneerausrekisteriin;

2) *velkajärjestelytietoina* ne tiedot, jotka velallisesta on talletettu velkajärjestelyrekisteristä annetussa laissa (368/2017) tarkoitettuun velkajärjestelyrekisteriin;

3) *viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina* tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, edellyttäen ettei maksuvaatimusta ollut riitautettu perusteeltaan tai määrältään, yksipuolisella tuomiolla tai ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun 26 §:ssä tarkoitettulla ulosottooperusteen määräajan jatkamisesta annetulla tuomiolla taikka velallisen hyväksymän vekselin protestilla;

6) *velallisen tunnustamana maksuhäiriötietona* tiedon useamman velkojan kanssa tehdyn tai muutoin laaja-alaisen maksujärjestelyjä koskevan sopimuksen yhteydessä annetusta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla velallinen tunnustaa lyöneensä maksun laimin;

8) *suorituksen maksamistietoina* tiedot sellaisen maksuvelvoitteen suorittamisesta, jonka laiminlyönnin johdosta 1—5 kohdassa tarkoitettu maksuhäiriömerkintä on tehty, kun tieto on toimitettu laissa säädetyn velvoitteen mukaisesti luottotietotoiminnan harjoittajalle tai kun velallinen on pyytänyt tällaisen merkinnän tekemistä ja esittänyt luotettavan selvityksen maksun suorittamisesta taikka kun luottotietotoiminnan harjoittajalla muutoin on maksusta tieto;

Luottotietorekisteriin on lisäksi velallisen pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta, samoin kuin velallisen luottotietotoiminnan harjoittajalle toimittama pesähoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin velallisen antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on, jos se yleisesti saatavilla olevien tai luottotietotoiminnan harjoittajalle toimitettujen tietojen perusteella on mahdollista, merkittävä luottotietorekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä on kuitenkin aina tehtävä velallisen pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja talletettaessa tai muutoin käsiteltäessä luottotietotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että tieto käsittelystä kirjautuu tietojärjestelmään.

Luonnolliselle henkilölle, jota koskeva 1 momentissa tarkoitettu tieto on ensimmäistä kertaa merkitty luottotietorekisteriin, on annettava tieto saatavan suorittamisen vaikutuksesta tiedon säilytysaikaan.

14 §

Velkojan ilmoittamia maksuhäiriöitä koskevat erityissäännökset

Velkojan ilmoittamat maksuhäiriötiedot saadaan ilmoittaa luottotietotoiminnan harjoittajalle ja tallettaa luottotietorekisteriin, jos maksu on viivästynyt vähintään 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä, jolleivät velallinen ja velkoja ole tehneet alkuperäisen eräpäivän jälkeen uutta maksusopimusta. Maksuhäiriötietojen ilmoittamisen ja tallettamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

1) kulutusluottosopimuksessa, jonka velvoitteiden laiminlyöntiä maksuhäiriö koskee, on ollut maininta maksuhäiriötietojen luovuttamisesta luottotietotoiminnan harjoittajalle;

Velkojan on ilmoitettava luottotietotoiminnan harjoittajalle sellaisen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä velkoja on tehnyt ilmoituksen luottotietotoiminnan harjoittajalle.

16 §

Luottokelpoisuusarviointi

Luottotietotoiminnan harjoittaja saa käyttää luottotietorekisteriin talletettavaa tai sen avulla saatavaa luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokkaa tai muuta luottokelpoisuutta osoittavaa arviointitietoa muodostettaessa vain 12 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa ja 2 momentissa sekä 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Jos luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokan muodostaminen perustuu pelkästään automaattiseen tietojenkäsittelyyn, hänellä on oikeus esittää kantansa luottokelpoisuusluokasta ja vaatia luottokelpoisuusluokan uudelleen arviointia luottotietotoiminnan harjoittajan toimesta.

Elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä koskevan luottokelpoisuuden arviointitiedon muodostamisessa noudatetaan, mitä 27 §:ssä säädetään.

17 §

Yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilyttämisajat

Luonnollisen henkilön yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) yksilöintitiedot heti, kun häntä koskevat muut merkinnät on poistettava rekisteristä;
2) yrityskytentätiedot vuoden kuluessa siitä, kun häntä koskeva merkintä toimimisesta kyseisen yrityksen vastuuhenkilönä on poistettu viranomaisen julkisesta rekisteristä;

4) luonnollisen henkilön ilmoittama luottokielto heti, kun hän sitä pyytää.

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä; tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta;

2) velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin; velkajärjestelytiedot, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemuksesta, poistetaan kuitenkin kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen osoittaa, että maksuohjelma on rauennut;

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun luottotietotoiminnan harjoittaja on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu, velallinen on maksanut suppeassa ulosotossa perittävänä olleen velan, saatavaa koskevan ulosottooperusteen määräaika on kulunut umpeen, ulosotto päättyy sen vuoksi, että velka on vanhentunut lopullisesti velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 13 a §:n nojalla, tai tuomio, jolla ulosottooperusteen määräaika on jatkettu, on kumottu;

5) velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin;

6) viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot ja ulosottotiedot viimeistään kolmen vuoden kulluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava 3 tai 4 kohdan nojalla.

Jos luottotietotoiminnan harjoittajalle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu velkojan ilmoitukseen perustuva merkintä tai 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon vastaanottamisesta.

Luottokelpoisuuden arviointitieto on poistettava, kun henkilöä koskevat muut merkinnät on poistettu rekisteristä.

19 §

Henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämisen yleiset edellytykset

Edellä 12 §:n 1 momentissa ja 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa käytettäväksi vain luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, 12 §:n 1 momentissa ja 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa käytettäväksi:

2) viranomaisen yritystoimintaa varten antaman tuen myöntämistä varten, jos henkilö toimii tukea hakeneen yrityksen vastuuhenkilönä;

7) luotto- ja vakuutuslaitokselle henkilön velvoitteiden hoitokyvystä tämän pyynnöstä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille asiakkaan tuntemistotietoja koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi;

10) tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävää varten ottaen huomioon, mitä tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittelystä yrityksen luottokelpoisuuden arvioimiseksi säädetään 26 ja 27 §:ssä.

Luonnollisella henkilöllä on oikeus saada tieto siitä, kenelle häntä koskeva 12 §:n 1 momentissa, tai 13 §:ssä tai 23 §:ssä tarkoitettu tieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu.

Sen, joka hankkii luottotietorekisteristä henkilöluottotietoja käytettäväksi luottoa myönnettäessä tai 2 momentin 4—6 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, on huolehdittava siitä, että luonnollinen henkilö voi saada ennakolta tiedon henkilöluottotietojensa käytöstä ja siitä, mistä luottotietorekisteristä tiedot hankitaan.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Luottotietorekisteristä henkilöluottotietoja hankkineen, joka hylkää luottohakemuksen 12 §:n 1 momentissa tai 13 §:ssä tarkoitettujen tietojen perusteella, on välittömästi päätöksen jälkeen ilmoitettava luonnolliselle henkilölle tällaisesta luottotiedon käytöstä ja siitä, mistä luottotietorekisteristä tiedot ovat peräisin.

20 §

Henkilöluottotietojen luovuttaminen sähköisesti

Edellä 12 §:n 1 momentissa ja 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla 19 §:ssä tarkoitettuihin tarkoituksiin edellyttäen, että:

21 §

Yrityksen perustiedot

Jollei yritys tai sen edustaja tai vastuuhenkilö ole antanut muuhun suostumustaan, *yrityksen perustietoina* saa luottotietorekisteriin tallettaa:

22 §

Viranomaisen rekisteristä poikkeavan merkinnän tekeminen

Luottotietotoiminnan harjoittaja voi tehdä rekisteriin yrityksen vastuuhenkilöä kuvaavan merkinnän, joka poikkeaa viranomaisen julkiseen rekisteriin tehdystä merkinnästä, jos viranomaisen rekisterissä oleva merkintä ei sen tallettamisajankohdan tai muun sellaisen syyn vuoksi anna oikeaa kuvaa yrityksen toiminnasta ja siitä tai sen maksuhäiriöistä vastuussa olevista tai yrityksessä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävistä tai käyttäneistä henkilöistä. Luottotietotoiminnan harjoittajan on ennen merkinnän tekemistä tai tiedon käyttämistä yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa annettava yritykselle tilaisuus pyytää viranomaista täydentämään tai oikaisemaan sen rekisterissä oleva tieto, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.

Luottotietotoiminnan harjoittajan 1 momentin mukaisesti tekemästä merkinnästä tulee käydä ilmi, että se on tehty tämän lain nojalla.

Mitä tässä laissa säädetään yrityksen vastuuhenkilöä koskevista tiedoista, sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettuihin luottotietotoiminnan harjoittajan tekemiin merkintöihin.

23 §

Tiedot liiketoimintakiellosta

Luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedot henkilöstä, joka on määrätty liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985) tarkoitettuun liiketoimintakielloon, samoin kuin tiedon liiketoimintakiellon kestosta. Luottotietotoiminnan harjoittaja saa luovuttaa tiedon voimassa olevasta liiketoimintakiellosta luottotiedon käyttäjälle, jos se on tarpeen 19 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen. Tie-

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

don saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Tietoa ei kuitenkaan saa julkaista yleisessä tietoverkossa.

24 §

Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot

Yrityksen maksuhäiriötietoina saa luottotietorekisteriin tallettaa:

1) konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa laissa tarkoitettuun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin merkityt tiedot velallisesta ja asian käsittelystä;

2) tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka velallisen hyväksymän vekselin protestilla;

4) julkisesta haasteesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuun kuulutusrekisteriin merkityt tiedot velallisesta;

6) tiedon velallisen velkojalle antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin;

Luottotietorekisteriin on lisäksi velallisen pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta, sekä velallisen luottotietotoiminnan harjoittajalle toimittama pesänhoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin velallisen antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on, jos se yleisesti saatavilla olevien tai luottotietotoiminnan harjoittajalle toimitettujen tietojen perusteella on mahdollista, merkittävä luottotietorekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä on kuitenkin aina tehtävä velallisen pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella.

26 §

Yritysten vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittely

Luottotietotoiminnan harjoittaja saa yhdistää yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat henkilöluottotiedot yritysluottotietorekisteriin. Vastuuhenkilöitä koskevia maksuhäiriötietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti 19 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä.

27 §

Yrityksen luottokelpoisuusarvioinnissa käytettävät tiedot

Luottotietorekisteriin talletettavaa tai sen avulla saatavaa yrityksen luottokelpoisuusluokkaa tai muuta luottokelpoisuutta osoittavaa arviointitietoa muodostettaessa saa yrityksestä käyttää

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

yrityksen perustietojen sekä 21—25 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi vain yrityksen itse luottotietotoiminnan harjoittajalle toimittamia tietoja.

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

Yritysluottotietorekisteristä on poistettava tiedot seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun tiedot on poistettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä; tiedot poistetaan kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta;

2) yrityssaneerausta ja kuulutuksia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin;

3) ulosottotieto heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa;

4) muu ulosottotieto heti, kun luottotietotoiminnan harjoittaja on saanut tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

5) tieto velallisen tunnustamasta maksuhäiriöstä kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä;

6) maksutapaa ja luottokelpoisuusluokitusta koskeva merkintä kuuden kuukauden kuluessa sen tekemisestä, jollei sitä korvata mainittuna aikana uudella merkinnällä;

7) 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitettut maksuhäiriötiedot viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin, jollei tietoa ole sitä ennen poistettava tämän momentin 3 tai 4 kohdan nojalla;

8) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät, kun liiketoimintakielto päättyy.

Jos luottotietotoiminnan harjoittajalle on tullut tieto sellaisen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 tai 7 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, maksuhäiriötieto poistetaan yhden kuukauden kuluessa saatavan suorittamista koskevan tiedon saamisesta.

7 luku

Oikeus saada tietoja ja virheen oikaisu

30 §

Yrityksen oikeus saada tietoja

Yrityksellä ja sen edustajalla ja vastuuhenkilöllä on oikeus saada tietää, mitä tietoja yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä on talletettu luottotietorekisteriin ja mistä rekisteriin talletetut tiedot ovat peräisin. Yrityksellä ja sen edustajalla ja vastuuhenkilöllä ei kuitenkaan ole oikeutta saada tietoa niistä yrityksistä, joiden antamia tietoja luottotietotoiminnan harjoittaja käyttää maksutapaa koskevan tiedon muodostamisessa.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettun rekisteröidyn oikeudesta saada tietoja säädetään tietosuoja-asetuksessa.

30 a §

Rajoitus rekisteröidyn oikeudesta saada tietoja

Tietosuoja-asetuksessa tarkoitettulla rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada tietoa **tahosta**, jolle häntä koskeva henkilöluottotieto on luovutettu, jos tietoja on luovutettu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle poikkeavia liiketoimia koskevan selonottovelvollisuuden hoitamista varten taikka jos tietoja on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Kun rekisteröidyn oikeutta saada tietoja rajoitetaan 1 momentin nojalla, on noudatettava, mitä tietosuojalain 34 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

31 §

Virheen oikaisu

Luottotietotoiminnan harjoittajan on ilman aiheutonta viivytystä oikaistava luottotietorekisterissä tai luottokelpoisuuden osoittavassa arviointitiedossa oleva virheellinen, puutteellinen, vanhentunut tai muutoin harhaanjohtava tieto. Yrityksen, sen edustajan tai vastuuhenkilön pyynnöstä on yritysluottotiedossa olleen virheen oikaisusta ilmoitettava sille, joka on yrityksen tai sen edustajan tai vastuuhenkilön mukaan saanut virheellisen yritysluottotiedon.

Virheellisen henkilötiedon oikaisemisesta säädetään tietosuoja-asetuksessa.

31 a §

Kielteinen päätös

Luottotietotoiminnan harjoittajan on annettava kirjallinen päätös, jos se kieltäytyy antamasta 30 §:ssä tarkoitettua tietoa tai oikaisemasta 31 §:n 1 momentissa tarkoitettua virheellistä tietoa. Päätöksestä tulee käydä ilmi ne lainkohdat ja tosiseikat, joihin kieltäytyminen perustuu. Päätökseen tulee liittää tieto oikeudesta saattaa asia tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi.

32 §

Oikeus käyttää omaa kieltä

Luonnollisella henkilöllä, joka käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksiaan tai tämän lain 31 §:n mukaista oikeuttaan, ja yrityksellä, joka käyttää 30 tai 31 §:n mukaista oikeuttaan, on oikeus käyttää asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada asiakirjat tällä kielellä.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

33 §

Valvontaviranomainen

Tämän lain mukaisen luottotietotoiminnan harjoittamisen ja muun luottotietojen käsittelynvalvonta kuuluu tietosuojavaltuutetulle.

34 §

Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tietosuojavaltuutetulla on tämän lain valvontaa varten salassapitosäännösten estämättä oikeus saada nähtäväkseen ja kopioituna luottotietotoiminnan harjoittamisen ja muun luottotietojen käsittelyn valvonnan kannalta välttämättömät tiedot.

Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta henkilötietojen käsittelyn valvon-
nassa säädetään tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa.

35 §

Määräysten antaminen

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus:

1) antaa luottotietotoiminnan harjoittajalle määräys 30 §:ssä tarkoitetun yrityksen tiedonsaan-
tioikeuden toteuttamisesta tai 31 §:n 1 momentissa tarkoitetun virheellisen tiedon oikaisemisesta;

Tietosuojavaltuutetun toimivaltuuksista henkilötietojen käsittelyn valvonnessa säädetään tie-
tosuoja-asetuksessa ja tietosuojalaissa.

37 §

Tietojen tallettaminen eräissä tapauksissa

Mitä 4—6 luvussa säädetään, ei estä luottotietotoiminnan harjoittajaa tallettamasta velkojaa
koskevia tietoja omaa käyttöönsä varten ylläpitämäänsä rekisteriin 13 §:n 3 momentissa, 24 §:n
4 momentissa sekä 30—31 §:ssä säädettyjen velvoitteiden toteuttamiseksi eikä tietojen talletta-
mista 22 §:ssä tarkoitettujen merkintöjen tekemistä taikka luottokelpoisuutta osoittavan arvioin-
titiedon muodostamista tai yritystutkimuksen laatimista varten.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

39 §

Salassapitovelvollisuus

Se, joka käsittelee tässä laissa tarkoitettuja luottotietoja, ei saa tämän lain vastaisesti ilmaista, mitä hän tehtäviään hoitaessaan on saanut tietää luonnollista henkilöä tai yritystä koskevista asioista tai luottotietojen käsittelyn suojauksesta.

40 §

Vahingonkorvausvastuu

Luottotietotoiminnan harjoittaja on velvollinen korvaamaan tämän lain vastaisesti talletetun tai muodostetun yritysluottotiedon käytöstä luonnolliselle henkilölle tai yritykselle aiheutuvan taloudellisen vahingon. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös yrityksen vastuuhenkilöä koskevaan tietoon, jonka luottotietotoiminnan harjoittaja on tallettanut 22 §:n nojalla.

Henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten rikkomisesta aiheutuvan vahingon osalta oikeudesta vahingonkorvaukseen säädetään tietosuoja-asetuksessa.

42 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvun 3 ja 4 §:ssä, rangaistus tietomurrosta ja törkeästä tietomurrosta 8 ja 8 a §:ssä sekä rangaistus tietosuojarikoksesta 9 §:ssä. Rangaistus tämän lain 39 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava mainitun lain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

43 §

Luottotietorikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tämän lain vastaisesti

1) laiminlyö noudattaa, mitä luottotietorekisteriin talletettavien yritysluottotietojen käsittelyä, yrityksen luottokelpoisuusluokan tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa käytettävistä tiedoista, yrityksen informoimisesta, yritysluottotiedon oikaisusta tai ilmoituksen tekemisestä tietosuojavaltuutetulle säädetään, tai

2) antaa tietosuojavaltuutetulle yritysluottotietojen käsittelyä koskevassa asiassa väärän tai harhaanjohtavan tiedon,

ja siten vaarantaa yritysten oikeutta tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella taikka vaarantaa luottotietojen saatavuutta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luottotietorikkomuksesta* sakkoon.

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 18 ja 28 § tulevat kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 18 ja 28 §:n voimaan tullessa luottotietotoiminnan harjoittajan on:

- 1) poistettava luottotietolain (527/2007) 13 §:n 1 momentin 3—5 kohdassa ja 24 §:n 1 momentin 2, 3, 5 ja 7 kohdassa tarkoitetut merkinnät, joissa on suorituksen maksamistieto;
- 2) palautettava mainitun lain 18 §:n 3 momentin tai 28 §:n 2 momentin nojalla pidennetty säilytysaika ennalleen.

2.

Laki

maksupalvelulain 86 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maksupalvelulain (290/2010) 86 §:n 3 ja 4 momentti sekä
muutetaan 86 §:n 2 momentti seuraavasti:

86 §

Henkilötietojen käsittely

Palveluntarjoaja saa sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta on säädetty, luovuttaa toiselle palveluntarjoajalle ja muuten käsitellä tietoja harjoittamaansa maksupalvelutoimintaan kohdistuneista epäillyistä ja tehdyistä rikoksista, jos tietojen käsittely on välttämätöntä maksupalveluihin liittyvien rikosten estämiseksi tai selvittämiseksi. Näiden tietojen rekisteröintiin ja muuhun käsittelyyn sovelletaan, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 15 luvun 18 a §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1093/1999, seuraavasti:

4 a §

Oikeusrekisterikeskus voi painavista syistä luovuttaa tietoja rikosrekisteristä viranomaiselle, jos ne ovat välttämättömiä henkilön luotettavuuden selvittämistä ja arviointia varten muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa asiassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia sekä antaa asiasta lakivaliokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa maksuhäiriötietojen säilytysaikojen lyhentämistä koskevan uudistuksen ja mahdollisen positiivista luottotietorekisteriä koskevan uudistuksen keskinäistä toimivuutta ja yhteisvaikutuksia sekä antaa asiasta lakivaliokunnalle selvityksen viimeistään neljän vuoden kuluttua positiivisen luottotietorekisterin käyttöön-otosta.*
3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii Ulosottolaitoksen lisämääräraharapeista maksuhäiriötietojen säilytysaikoja koskevan uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.*

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp

Helsingissä 24.3.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Suldaan Said Ahmed vas
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Vilhelm Junnila ps
varajäsen Tuomas Kettunen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila

**Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp
Vastalause**

Vastalause

Perustelut

Pidämme hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä tarkoituksenmukaisena lakivaliokunnan mietinnössä ehdotetussa muodossa. Jotta maksuhäiriötietojen säilytysaikoja koskevan uudistuksen tavoitteet voidaan saavuttaa, on kuitenkin välttämätöntä, että Ulosottolaitokselle uudistuksesta aiheutuvista lisämäärärahatarpeista huolehditaan *täysimääräisesti*. Tätä olisi tullut edellyttää myös lakivaliokunnan mietinnössä. Tiedolla päättyneestä liiketoimintakiellosta voi puolestaan olla pitkään merkitystä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan kannalta, minkä vuoksi pidämme välttämättömänä, että jatkossa arvioidaan, onko liiketoimintakieltolain liiketoimintakieltorekisteriä koskeva sääntely riittävää ja ajantasaista liiketoimintakiellon valvonnan, esitutkinnan ja syyteharkinnan sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tarpeiden kannalta. Katsomme, että lakivaliokunnan mietinnössä olisi tullut edellyttää hallitukselta tällaisen arvioinnin tekemistä ja lausumaehdotuksen ehdottamista asiasta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan lausumaehdotus 3 muutetaan ja hyväksytään yksi uusi lausuma (*Vastalauseen lausumaehdotukset*).

Vastalauseen lausumaehdotukset

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii täysimääräisesti Ulosottolaitoksen lisämäärärahatarpeista maksuhäiriötietojen säilytysaikoja koskevan uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Ulosottolaitoksen vuodelle 2022 tarvitsemat lisämäärärahat tulee huomioida vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa ja pysyvät lisämäärärahat vuosia 2023—2026 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa.

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi, onko liiketoimintakieltolain liiketoimintakieltorekisteriä koskeva sääntely riittävää ja ajantasaista liiketoimintakiellon valvonnan, esitutkinnan ja syyteharkinnan sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan tarpeiden kannalta. (Vastalauseen uusi lausumaehdotus)

Helsingissä 24.3.2022

Mari Rantanen ps
Leena Meri ps
Vilhelm Junnila ps